

כל הדרכים מובילות לסיפוח

פריצות דרכים ללא היתר על ידי מתנחלים במהלך המלחמה

צוות מעקב התנחלויות שלום עכשיו, פברואר 2025

עיקר הממצאים:

- בשנה שחלפה בין אמצע שנת 2023 לאמצע שנת 2024 פרצו מתנחלים 139 דרכים חדשות ללא היתר באורך כולל של 116.4 ק"מ (לא כולל עשרות ק"מ של שידרוג דרכים קיימות).
- כ-75 ק"מ, כמעט שני שלישי מאורך הדרכים, (כ-65%) עוברות בקרקע פרטית פלסטינית.
- 25 דרכים באורך כולל של 26.6 ק"מ שימשו את המתנחלים להקמת מאחזים חדשים.
- לפחות 46 דרכים באורך כולל של 40.3 ק"מ שימשו את המתנחלים להשתלטות על גבעות ושטחים נרחבים חדשים.
- לפחות 4 דרכים באורך כולל של 2.7 ק"מ נפרצו בתוך שטח B שבניהול הרשות הפלסטינית.
- למרות שמדובר בפריצת דרכים ללא היתר, המדינה משקיעה מיליוני שקלים בפריצת הדרכים, וישנה מעורבות צמודה של צה"ל ופיקוד המרכז. הייעוץ המשפטי במשרד המשפטים ובמשרד הביטחון מאפשרים זאת ע"י שימוש בתירוץ ביטחוני של "דרישה מבצעית" בהיקפים חסרי תקדים.

שלום עכשיו: "הדרכים שנפרצו ע"י מתנחלים בשטחים משמשות לגירוש שיטתי של אלפי פלסטינים משטחים נרחבים בגדה המערבית. לא מדובר בפעילות ספורדית של מתנחלים פורעי חוק אלא במנגנון מסודר וממומן במיליוני שקלים ע"י הממשלה שנועד לקבוע עובדות בשטח ולספח את השטחים לישראל. ממשלת נתניהו דוהרת לסיפוח ולטירפוד האפשרות לפתרון של שתי מדינות ובדרך היא רומסת את החוק ומעודדת פריצת מאות ק"מ ללא היתרים והרחק מעין הציבור".

רקע

מיד עם פרוץ המלחמה בעקבות הטבח של 7 באוקטובר 2023, הגבירו מתנחלים באופן דרמטי את השתלטותם על שטחי הגדה המערבית. ניתן לאפיין שלוש תופעות מרכזיות שהחריפו מאוד מאז 7 באוקטובר 2023: (1) [אלימות](#) מתנחלים כלפי פלסטינים, לרבות גירוש עשרות קהילות פלסטיניות שחיו בשטחי C; (2) הקמה של עשרות [מאחזים](#) חדשים, חלקם על אדמות

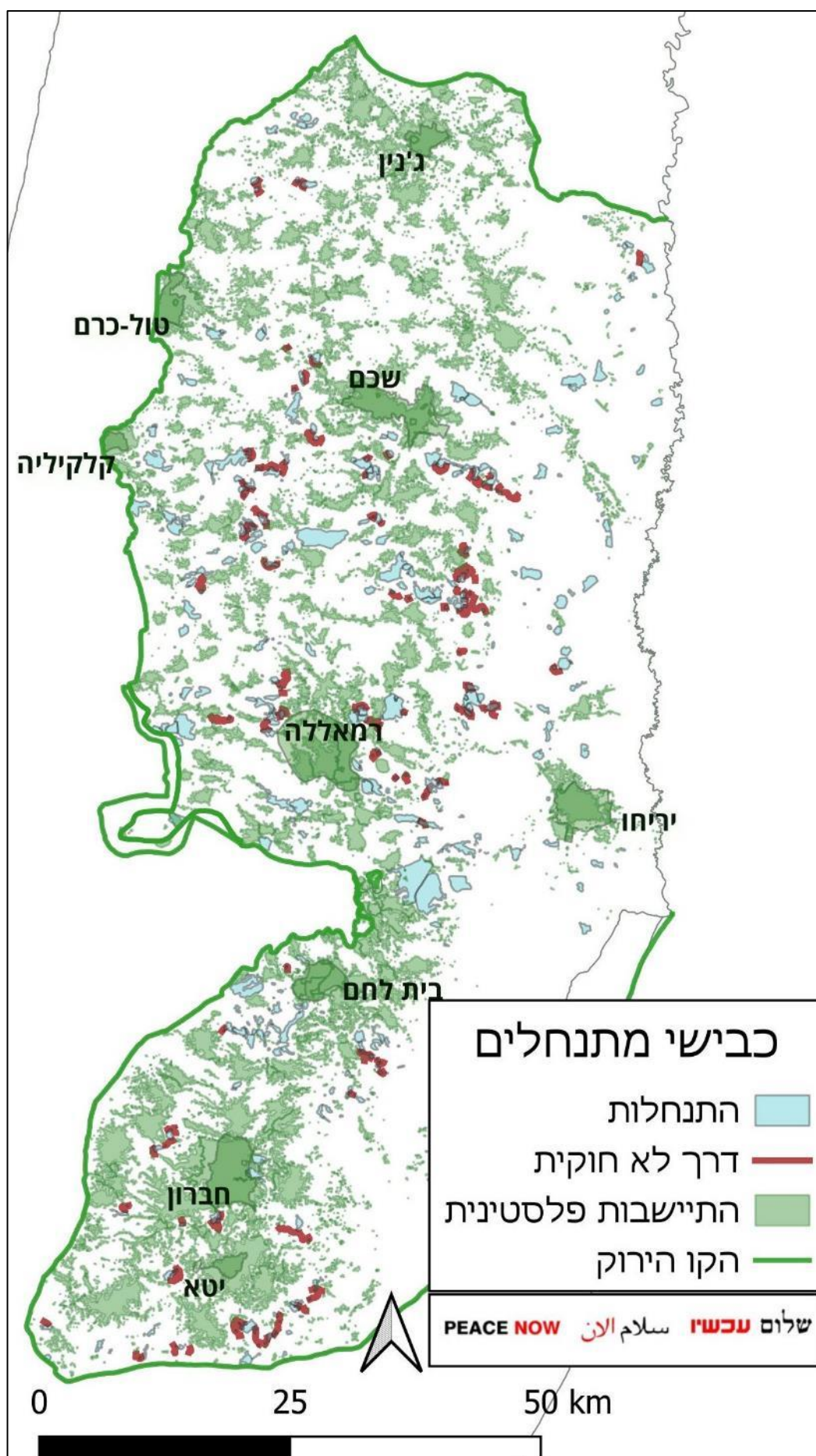
פלסטיניות פרטיות ובצמוד ליישובים פלסטינים; ו-(3) פריצה של עשרות דרכים ללא היתר. דו"ח זה מתמקד בפריצות הדרכים שנעשו ללא היתר.

פריצת הדרכים נעשית במקביל לפעילות הצבא שסגר מאז 7 באוקטובר בפני פלסטינים עשרות אם לא מאות דרכי גישה בין ישובים פלסטינים ובינם לבין אדמות חקלאיות. סגירת הכבישים מצד הצבא, לצד עשרות המאחזים החדשים שקמו, אלימות המתנחלים שהקצינה וכן לצד עשרות הדרכים החדשים שנפרצו, דילל מאוד את הנוכחות של פלסטינים במרחבי שטחי C, והמתנחלים הפכו להיות כמעט הנוכחים הבלעדיים בשטח.

בחינה שערכה שלום עכשיו לתצלומי אוויר, העלתה כי מעט לפני תחילת המלחמה ועד לחודש אוגוסט 2024 מתנחלים **פרצו ללא היתר 139 דרכים חדשות באורך של 116.4 ק"מ**. דרכים אלו לא כוללת שדרוג של דרכי עפר שנפרצו קודם לכן. יש לציין כי מאז מועד תצלום האוויר בסביבות אוגוסט 2024, תיעד צוות מעקב התנחלויות עוד עשרות כבישים נוספים שנפרצו ללא היתר ואלו אינם כלולים בדו"ח זה.

כמעט שני שלישי מאורך הדרכים שנפרצו, 75.3 ק"מ (כ-65%), עוברות באדמה פלסטינית פרטית. חשוב להדגיש כי הדרכים שנפרצות ונסללות הם בשימוש בלעדי של המתנחלים והפלסטינים מנועים מלהשתמש בהם, גם כאשר הם נסללים על אדמות פלסטיניות פרטיות.

לכל הדרכים הללו לא הוכנה תוכנית בניה ולא הוצא היתר בניה כדין. המנהל האזרחי האמון על אכיפת החוק על בניה בלתי חוקית, כמעט ולא מנע ולא עצר את פריצת הדרכים. למעשה, למעט מקרה אחד, לשלום עכשיו לא ידוע על מקרים של אכיפה נגד סלילת כבישים בידי מתנחלים, וגם במקרה האחד של הפסקת העבודה, מתנחלים שבו לסלול והמשיכו את העבודה על הכביש לאחר מכן.

פריצות דרכים – היקף ומטרות

הכבישים הם למעשה חלק בלתי נפרד מהמאחז או ההתנחלות. סלילתם מרחיבה את השטח שנמצא בשליטת המתנחלים והם מהווים, במקרים רבים, גבולות חדשים שאותם לפלסטינים אסור לעבור. באמצעות הדרכים, יכולים מתנחלים להגיע בקלות לאזורים חדשים ולסלק מהם את החקלאים והרועים הפלסטינים.

מתוך 139 הדרכים החדשות שתועדו ע"י שלום עכשיו:

- **64 דרכים נפרצו לטובת מאחזים.** מתוכם 25 נוצרו לטובת הקמת מאחז חדש, 31 לצורך הרחבת מאחזים קיימים ו-8 דרכים הן בין מאחז קיים להתנחלות הקרובה. האורך הכולל של דרכים אלו הוא 56.4 ק"מ.
- **46 דרכים נפרצו לטובת השתלטות על שטחים חדשים.** המטרה השניה הנפוצה ביותר לפריצת דרכים היא דרכים שלא דווקא מגיעות למאחז או להתנחלות מאויישת אלא מאפשרים למתנחלים גישה נוחה ומהירה לשטחים חדשים. 46 דרכים באורך של 40.4 ק"מ נפרצו על מנת להגיע לשטחים חדשים ללא נכוחות קבע של מתנחלים. אלו הם דרכים שמטרתם העיקרית לתפוס שטח ולמנוע נוכחות פלסטינית באזור. יתכן שבחלק מהמקרים, יוקם בסופו של דבר גם מאחז לאורך הדרכים הללו.

פריצת דרך על אדמות הכפר א-דיכ. לאחר פריצת הדרך הוקם בסופה המאחז חוות צרדה החדשה

דרך מהמאחז מצפה דני למאחז חוות הארמונות ממערב ליריחו

מימון וסיוע ממשלתי

פריצת הדרכים בהיקפים כה גדולים אינה מעשה ספורדי של יוזמות פרטיות של מתנחלים. עבודה של בולדוזרים ומשאיות במשך ימים ושבועות עולה מאות אלפי שקלים. מדובר במהלך שלם, מתוכנן ומתוקצב ממקורות ציבוריים, למרות שהוא נעשה, כאמור, ללא היתר כחוק.

ביוני 2024 חשפה שלום עכשיו [הקלטה מכנס שערך השר סמוטריץ'](#) ובו פירט את מהלכי הסיפוח שהוא מוביל. בכנס הציג מנכ"ל החטיבה להתיישבות [תקציב של 75 מיליון ₪](#) לשנת 2024 שיועד למאחזים ולחוות לא חוקיות בשטחים. לדבריו, במסגרת התקציב הזה יועדו 7.7 מיליון ₪ לפריצות דרכים.

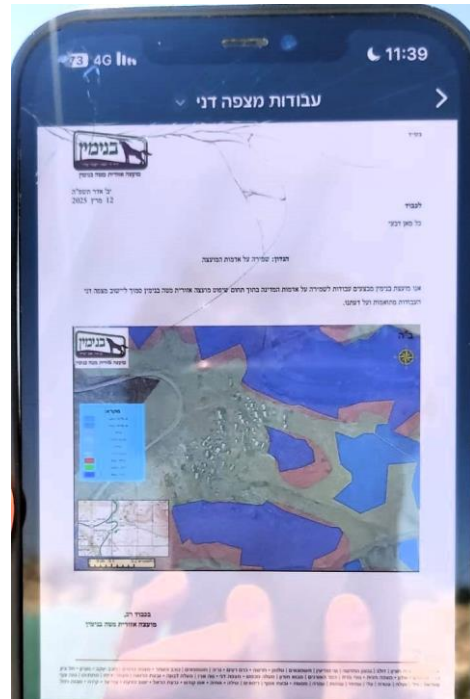

בנוסף על סכום זה, משקיעה הממשלה בשנים האחרונות גם כ-34 מיליון ₪ בשנה להפעלת "מחלקות סיור קרקעות" ברשויות המקומיות בהתנחלויות. כספים אלה משמשים את ההתנחלויות למימון משכורות, כלי רכב, ציוד, רחפנים, תצלומי אוויר וכו', עבור מחלקות סיור שנועדו "למנוע עבירות תכנון ובניה והשתלטות על קרקעות מדינה". מחלקות אלה פועלות רק נגד בניה או עיבוד קרקע של פלסטינים, והפקחים, שאין להם סמכויות פיקוח חוקיות, מדווחים למינהל האזרחי באופן רציף על בניה פלסטינית. אך לצד המשכורות והכספים לתפעול מערך הפיקוח, כולל תקציב זה גם "הקמת תשתיות שמירה" שכוללות מימון של **פריצת דרכים**, גידור, הצבת מצלמות והקמת שערים.

אלה שתי דרכים גלויות שבהן מממנת הממשלה את פריצות הדרכים המאסיביות שניכרות בשטח בשנים האחרונות. יחד עם זאת, הממשלה לא מפרסמת את פירוט הכספים שנועדו לדרכים הללו, כמה הן עולות ובאילו דרכים מדובר, והדברים נעשים הרחק מעיני הציבור.

בנוסף על כך, המועצות האזוריות של ההתנחלויות מעורבות אף הן בפריצות הדרכים. המועצות אמנם אינן מפרסמות את התקציבים שלהן ברמת פירוט שמאפשרת לדעת כמה והיכן הן משקיעות בפריצת דרכים, אך ניכר שהן מעורבות. כך למשל בחודש מארס 2025 החלו מתנחלים לפרוץ דרך בסמוך למאחז מצפה דני, לעבר הכפר הפלסטיני מוע"יר א-דיר. כשהתושבים קראו למשטרה לעצור את העבודות, הציגו המתנחלים לשוטרים מכתב מהמועצה האזורית בנימין לפיו "אנו מועצת בנימין מבצעים עבודות לשמירה על אדמות המדינה ... העבודות מתואמות ועל דעתנו". חשוב להדגיש שהמכתב לא מהווה היתר בניה, ומהנוסח שלו דווקא משתמע שהעבודות אינן חוקיות, אבל המועצה כאן מודה בכך שהיא אחראית לפריצת הדרך.

המכתב ממועצת בנימין שהציגו העובדים שפרצו את הכביש.

מעורבות צה"ל ופיקוד המרכז

נוהל התמיכה במאחזים ובחוות הלא חוקיות (תחת הכותרת "[תמיכה במרכיבי ביטחון](#)") על סך 75 מיליון ₪ לשנת 2024, מעיד כי צה"ל ובפרט פיקוד המרכז, מעורב באישור המרכיבים השונים למימון במאחזים. בנוגע לפריצות הדרכים מצוין הנוהל כי נדרש "[אישור דמ"צ](#)" מאלוף הפיקוד ואישור של משרד המשפטים. **דמ"צ, ראשי תיבות של "דרישה מבצעית"**, הוא כינוי לאופן שבו ניתן לפרוץ דרכים מטעמי ביטחון לצרכים צבאיים, באישור של אלוף הפיקוד, בלי אישור תכנוני והיתרי בניה. דמ"צים, שאמורים להיות רק במקרים של צורך בטחוני דחוף, משמשים כתירוץ המשפטי לאפשר את המימון הממשלתי לפריצות הדרכים לטובת המאחזים והשתלטות על קרקעות בשטחים.

הנוהל קובע גם כי המרכיבים שממומנים באמצעותו, כולל הדרכים שנפרצות, כמו גם שמות המאחזים שנהנים ממנו יהיו חסויים, ולכן אין לדעת כמה כסף הושקע בדרכים הללו ובאילו דרכים מדובר.

[שלום עכשיו פנתה](#) ליועצת המשפטית של משרד ההתיישבות בדרישה כי יוסיפו תנאי של הוצאת היתר בניה לכל מרכיב שהמשרד מממן, בדגש על פריצות הדרכים. [בתשובתה מ-12/11/24](#), התחמקה היועמ"שית מלהתייחס לשאלת חוקיות הדרכים, והתייחסה רק למרכיבי הביטחון האחרים שאותם המשרד מממן מכיוון שהם מוגדרים "נתיקים" כך שאין צורך לדרוש היתר בניה.

דרכים בקרקע פרטית – חלק ניכר מהדרכים שנפרצו, עוברות כאמור בקרקע פרטית פלסטינית (כ-75 ק"מ מתוך 116 ק"מ). מבחינה חוקית כדי לעשות שימוש "בטחוני" בקרקע פרטית, על הצבא לפרסם **צו תפיסה**, שמודיע על הכוונה להשתלט על הקרקע באופן זמני לצורך בטחוני בלבד, ומאפשר פיצוי כספי לבעלי הקרקע. צווי התפיסה שמוציא צה"ל בשטחים אינם מפורסמים באינטרנט באופן מסודר ולכן המידע שלנו לגביהם הוא חלקי בלבד. יחד עם זאת, לשלום עכשיו ידוע על מספר קטן של צווי תפיסה שהוצאו השנה, חלקם על דרכים שנפרצו כבר בעבר, אך לא ידוע לנו על אף צו תפיסה שהוצא לגבי הדרכים שנכללות בדו"ח זה.

דרכים בתוך שטחי הרשות הפלסטינית – חלק מהדרכים החדשות שנפרצו עוברות באופן חלקי או מלא גם בשטחי B, שטחים שבשליטת הרשות הפלסטינית. כפי שחשפה לאחרונה שלום עכשיו, בשנה האחרונה הקימו מתנחלים [7 מאחזים בשטחי B](#), רובם משתמשים בדרכי עפר קיימות בשטח. יחד עם זאת, שלום עכשיו תיעדה כ-2.7 ק"מ דרכים שפרצו מתנחלים בתוך שטחי B.

פריצות דרכים ללא היתר על ידי מתנחלים מאמצע 2023 עד אמצע 2024 :

מטרת הדרך	מספר דרכים	אורך (במטרים)	אחוז מכלל אורך הדרכים החדשות
גישה למאחז חדש	25	26,600	22.9%
דרך היקפית	14	11,508	9.9%
הרחבת התנחלות	3	807	0.7%
הרחבת מאחז	31	13,917	12%
חיבור בין מאחזים והתנחלויות	8	15,932	13.7%
למחצבה	1	1,290	1.1%
למעין תיירותי	1	185	0.2%
השתלטות על שטח	46	40,371	34.7%
דרכי מילוט	8	5,433	4.7%
אחר	2	361	0.3%
סך הכל	139	116,404	100.00%

בעלות על הקרקע

אחוז	אורך (במטרים)	
100%	116,404	סה"כ דרכים
35%	41,097	אדמות ציבוריות ("אדמות מדינה")
65%	75,307	קרקע פרטית

סיכום ומסקנות

כפי שניתן לראות מהנתונים והפריסה הרחבה של הכבישים, 116 ק"מ של כבישים יוצרים למעשה השתלטות על שטח רחב בהרבה. למעשה מאז 7 באוקטובר, מתנחלים משתלטים על שטחים נרחבים של מאות אלפי דונם ומסלקים מהם את הפלסטינים. הדרכים שהם פורצים הם אמצעי פחות מוכר, המאפשר, לכאורה ללא אלימות פיזית וללא הצבת מתנחלים בשטח, להרחיב את שליטת המתנחלים על קרקעות. סלילת הכבישים, כמו הקמת המאחזים, לא מצמצמת לשטח C וניתן לראות מאחזים ודרכים גם בשטחי B.

הממשלה מצדה תומכת ומסייעת בפריצת הדרכים, השתלטות על קרקעות וגירוש הפלסטינים. מצד אחד, המינהל אזרחי נמנע מלעצור את העבודות שנעשות ללא היתר ולאכופ את החוק, ומצד שני הממשלה מממנת במיליוני שקלים ובאופן ישיר את העבודות.

בהתאם לחובה שנקבעה בחקיקה שיזמה ממשלת ישראל במסגרת מאבקה נגד ארגונים המבקרים את מדיניותה בשטחים הכבושים, ארגון שלום עכשיו מציין שבשנה זו הגיע עיקר מימונו ממדינות ידידות של ישראל בעולם. פרטיהן מופיעים באתר האינטרנט של רשם העמותות